

ההדרה למזעזעה

גליון שבועי ללומדי סדר קדשים בדף היומי | עיונים • פנינים • הלכות • מושגים • תמונות

מתוך הספר 'החדש' מאת מרן - עבודת הקרבנות בליווי תמונות המחשה ייחודיות. לתרומות ותוצאות: 7619185@gmail.com

פעם בשבע שנים

הפעם אל תפספס, הפעם אתה מצטרף!

ביום שלישי כ"ג באלול ה'תשפ"ה
מתחילים בלימוד מסכת

זבחים

בסדר הדף היומי

קצת אחרי חנוכה כבר תתחיל
מנחות

אל תחכה לפעם הבאה!!!!

גליון זה הודפס בתפוצה רחבה בתרומת נדיבי עם. לתרומות עבור הפצת הגיליונות הבאים ולקבלת הגיליונות הבאים לשיעור דף היומי שלכם יש לפנות למייל 6183442@gmail.com

דבר העורך

אנשי בשורה הננו היום!

מזבח חדש בציון תכין. ביום כ"ג אלול הבעל"ט יתחילו בס"ד רבבות עם ישראל בלימוד הדף היומי את 'סדר קדשים'.

ידוע שכאשר שמע החפץ חיים זיע"א, שמספרם של לומדי הדף היומי כבר הגיע לרבע מליון, ביקש שיודיעו לו כאשר יגיעו ללימוד סדר קדשים. "כאשר המון כזה ילמד סדר קדשים, מובטח להם שהם יקרבו את הגאולה!".

אם החפץ חיים הרגיש שלימוד קדוש זה מקרב את הגאולה, הרי בדורינו שאנו קרובים לגאולה יותר מבחיי הח"ח, ומספרם של הלומדים הוא יותר מזמנו של החפץ חיים, בודאי שעל ידי הלימוד הנבחר והעיסוק בתורת הקרבנות, תבוא הגאולה בקרוב ויתגלה כבוד שמים במהרה!

ברם, כידוע סדר קדשים הוא אחד מהסדרים הקשים לציבור הלומדים, כיון שהוא עוסק בדברים שאינם נוהגים בחיי היום יום, ורבים מתקשים להחזיק מעמד בסדר זה. עקב זאת ראינו צורך לסייע ללומדים על ידי גליון זה.

בגליון יובאו בעז"ה ובס"ד מידי שבוע מספר נידונים הלכתיים בקצרה, השייכים לדפי הגמרא הנלמדים בשבוע זה. המטרה היא שלימוד הדף יוביל את הלומד לנידון ההלכתי, וכך יוכל כל אחד להרגיש כאילו עכשיו ממש עומדים הכהנים ומקריבים בבית המקדש, והנידון ההלכתי ממתין להכרעה מיידית הנמצאת בעיקרה בדף שהוא לומד ביום זה.

מלבד זאת יופיעו בעז"ה בגליון תמונות המחשה בתלת מימד, המופקות ע"י הרב אליעזר בן חמו שליט"א, אשר ידיו רב לו בהמחשת ביהמ"ק ועבודת הקרבנות באופן מדהים במיוחד, כדי שעלידם יוכל הלומד להרגיש כאילו הוא נמצא כעת בתוך בית המקדש, וכך יובנו העניינים שבדף הגמרא באופן מוחשי ביותר.

כמו כן יופיע מדור מיוחד של מושגים בעניני קדשים באופן קצר וקל, בכל דף מושג אחד מהדף למען יעמוד ימים רבים.

הננו תפילה כי על ידי הגליון תבוא תועלת מרובה ללומדי הדף היומי, וע"ז נזכה לקירוב הגאולה במהרה בימינו אמן.

הגליון מוקדש לרפואת אאמו"ר רבי ישעיהו צבי בן אסתר | לע"נ הרבנית חנה בילא בת רבי מרדכי בנימין דרבקין ע"ה

מסכת זבחים דף ב

עיוני הרף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

בענין סתמא לשמה

דף ב' ע"ב זבחים בסתם לשמן הם עומדים וכו', הנה בס' קרן אורה בהקדמה לזבחים כתב דלכתחילה ודאי משמע שצריך מחשבה לשמה וכדתנן לשם ששה זבחים הזבח נזבח, אכן זה ברור דליכא מצוה מה"ת לחשב לשמה דאי מה"ת צריך לחשב לשמה מנלן לחלק דאם לא חישב לשמה עלו לבעלים ובמחשבה שלא לשמה לא עלו לבעלים כיון דמחד קרא נפקא תרוויהו עיי"ש. והנה הא דכתב בס' קרן אורה דמה שצריך לכוין לכתחילה לשמה הוא מדרבנן הנה יעוי' בלשון הרמב"ם בפ"ד מהלכות מעה"ק ה"י ז"ל כל הזבחים צריך העובד שתהיה מחשבתו לשם הזבח ולשם בעליו בשעת זביחה ובשעת קבלת הדם וכו' שנאמר ובשר זבח תודת שלמיו שתהיה הזביחה עם שאר העבודות הארבע לשם שלמיו וכן שאר הקרבנות, ואם שחט ועבד שאר העבודות סתם ולא חשב כלל בעולה ושלמים הרי הן כשרים ועלו לבעלים, ומשמע מדבריו דצריך לכוין לשמה מה"ת.

והנה בס' אבן האזל כתב בזה דבדין לשמה איכא ב' דינים חדא דין בגוף הקרבן שיהא קרב לשמה, והב' דין בהעשי' של הגברא שתהא לשמה, והדין סתמא לשמה הוא בנוגע גוף הקרבן דקרב לשמה גם כשהקריבו סתמא ונחשב זאת כמו שנדרת עשית, אבל הא מיהא איכא דין למצוה על הגברא שיחשב במעשה העבודה לשמה וזה אינו מעכב בהכשר הקרבן עיי"ש.

אכן לכאורה מהסוגיא בזבחים דף מ"ו יש להוכיח דליכא דין מה"ת לחשב לשמה דהא איתא שם אהא דתנן לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח לשם זובח וכו' אמר רב יהודה אמר רב עולה לשם עולה לאפוקי לשם שלמים דלא, וצ"ב דהרי התם איירי המשנה בהא דבעינן מחשבה לשם עולה ולא איירינן כלל בדין מחשבת שלא לשמה שהוא מחשבת פסול וא"כ הו"ל למימר עולה לשם עולה לאפוקי סתמא, דבזה אינו מתקיים המצוה של לשם זבח, ומבואר דסברה הגמ' דליכא דין כלל מה"ת לחשב לשמה והדין דעולה לשם עולה הוא רק לאפוקי שינוי קודש וצ"ב, ועוד צ"ע מ"ט נקט עולה לשם עולה לאפוקי לשם שלמים הו"ל לומר לאפוקי לשם חולין כיון דהתם איירינן בעיקר הדין שיהא קרב לשמה וצ"ל.

פניני הרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

שחט שלא לשמה אם חייב לכוון במפורש לשמה בבהמה אחרת

א. השפת אמת מדקדק ברש"י (ד"ה אלא שלא עלו) שכתב במשנה "וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו", והוסיף "וישחטנו לשמו", שאף שסתמא לשמה מ"מ כיון שעבר ושחט שלא לשמה, חייב לפרש לשמה.

דין זה שייך רק בה"ת שהשוחט הראשון חזר ושחט בשני, שפסול המחשבה תלוי בעובד ולא בבעלים.

ב. תמה השפ"א שיותר ראוי ללמד סברא זו בגמ' שאסור לשנות בשאר עבודות, שם יפרש שצריך לפרש לשמה.

ג. יש ליישב שרש"י דקדק לכתוב את החידוש כאן שיש בו ב' חידושים. חידוש שפסול מבהמה לבהמה.

עוד מבואר חידוש שאע"פ שמקריב שוב בגלל מחשבת הפסול, מ"מ עדיין לא אומרים שסתמא לשמה, אלא הוא נשאר על דעת הראשונה הפוסלת.

ד. אך אפשר לפרש שכונת רש"י שבסתמא הבעלים הוא השוחט, ששיטתו בכ"ד שמצוות הבעלים לשחוט את קרבנו לכן דקדק בלשוננו "וצריך להביא אחר וכו' וישחטנו לשמו", שהמביא הוא השוחט, דרק בבעלים שחוזר לצאת אותו החיוב עומד ע"ד ראשונה אף מבהמה לבהמה.

(מצוות שחיטה בבעלים, עיין תורת הור במקדש פ"ח הע" 5 ויש להוסיף רש"י בשבועות י"ב א' ד"ה רבי יהושע אומר והגהות בב"ח).

הלכות הרף

הרה"ג רפאל סויד שליט"א

ב,א כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה - הנה נחלקו הראשונים, האם בעל שיאמר בפיו שעושה לשמה, וכך מב' ברש"י לקמן [מא,א] ובתוס' רבינו אלחנן [ע"ז כז,א] או דלמא שמועיל במה שחושב לשמה, וכך מב' בתוס' [לקמן ב,ב], ויש דעה שלכתחילה בעל בפה, ובדיעבד מועילה מחשבה, וכ"כ בטור [יו"ד ס' רע"א סעיף ד'] לענין עיבוד עורות לסת"ם, ובשו"ע [או"ח ס' לב סעיף ח'] לענין עיבוד עורות לתפילין, ויש להוסיף בזה דאף למ"ד הרהור כדיבור דמי, אין הכוונה שכל מחשבה שעוברת בראש, נחשבת מחשבה כדי לפסול או להכשיר, אלא דווקא מחשבה שחושב להדיא, והגע עצמך, דאטו למ"ד הרהור כדיבור, כל מחשבה שעוברת בראשו במהלך התפילה תחשב כהפסק בתפילה, ועל כרחק שרק מחשבה שחושב להדיא, שהיא כמו דיבור, ולא מחשבה בעלמא שחולפת בראשו, ודו"ק.

מושגי הרף

קְדָשִׁי קְדָשִׁים וְקְדָשִׁים קְלִים

כָּל הַקְּרִבָּנוֹת מִתְחַלְקִים לְשְׁנֵי סוּגִים: קְדָשִׁי קְדָשִׁים וְקְדָשִׁים קְלִים.

הַחֲלוּקִים בֵּין קְדָשִׁי קְדָשִׁים לְקְדָשִׁים קְלִים הֵם אֵלּוּ: קְדָשִׁי קְדָשִׁים נִשְׁחָטִים בְּצִפּוֹן הָעֶזְרָה, וְהַחֲלֵק הַנֶּאֱכָל מֵהֶם נֶאֱכָל רַק בְּעֶזְרָה וְרַק לְזָכְרֵי פְהֵנְהָ. וְאֵלּוּ קְדָשִׁים קְלִים נִשְׁחָטִים בְּכָל מְקוֹם בְּעֶזְרָה, וְהַחֲלֵקִים הַנֶּאֱכָלִים מֵהֶם נֶאֱכָלִים בְּכָל יְרוּשָׁלַיִם, לְזָכְרִים וְלִנְקָבוֹת. וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁנֵאֲכָלִים אֶף לְיִשְׂרָאֵלִים.

קְדָשִׁי קְדָשִׁים הֵם: עוֹלָה, חֲטָאת, אֶשֶׁם, שְׁלָמֵי צְבוּר [שְׁנֵי כְּבָשִׁים הַקְּרָבִים בְּחַג הַשְּׁבִעוֹת עִם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם] וְכָל הַמִּנְחוֹת.

קְדָשִׁים קְלִים הֵם: שְׁלָמִים, תּוֹדָה, פֶּסַח, בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה תְּמִים וּמְעַשֵׂר בְּהֵמָה.

מראה כהן

ב. 'אמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה, אסור לזרוק דמה שלא לשמה.'

קרבן שחשב בו לשם קרבן אחר - אינו מרצה ולא עולה לבעלים לחובתו, מכל מקום הוא נשאר לגמרי בקדושתו הראשונה ואסור להמשיך לחשוב שלא לשמה.

ב. 'כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן' רש"י ששחט עולה לשם שלמים.

בתמונה נראה זר שוחט כיון ששחיטה כשרה זור, ואדרבה מצוה שבעל הקרבן ישחט בעצמו. ומותר לזר להכנס לעזרת כהנים לצורך השחיטה, [ולכא גם לטבעות].

מסכת זבחים דף ג

עיוני הדרף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

בענין חטאת לשם חולין

דף ג' ע"א שחטה לשם חולין כשרה והנה בגמ' מבואר הטעם דכשרה דמינה מחריב בה דלאו מינה לאו מינה לא מחריב בה, ומקשי מ"ש מגט דלשם נכרית פסול, ומשני דבקדשים דל חולין מינייהו הוה ליה סתמא וסתמא כשרים, והנה בדף מ"ו ע"ב מבואר בגמ' שדחת חטאת לשם חולין כשר ואינו מרצה וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מפסוה"מ ה"ד, ונתקשו בזה האחרונים דהא בגמ' מבואר דטעמא דלשם חולין כשר דהו"ל כמו סתמא ובסתמא הרי כשר ומרצה כדמבואר בדף ב', ומ"ש דלשם חולין כשר ואינו מרצה, ועוד יש להקשות דאי לשם חולין כשר ואינו מרצה מאי מקשה מגט שנכתב לשם עכו"ם פסול הא גם בחטאת לשם חולין איכא חסרון בהלשמה מדאינו מרצה וא"כ דלמא מה"ט בגט פסול כיון דחסר בהלשמה.

וממ"ר הגרא"ה הלוי שמעתי בשם הגרי"ד זצ"ל ליישב דלהס"ד דהטעם דלשם חולין כשר משום דלאו מינה לא מחריב בה אה"נ דלשם חולין כשר ומרצה, והא דמבואר בדף מ"ו דלשם חולין כשר ואינו מרצה הוא למסקנת הסוגיא דלעולם לשם חולין ג"כ ה"ל צריך לפסול מק"ו וטעמא דלשם חולין אינו פוסל הוא מגוה"כ דקדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ובזה הוא דאמרין דהגוה"כ הוא רק לגבי פסול ולא לגבי לעלות לשם חובה עכ"ד, ולפי"ד שפיר מקשה מהא דגט שנכתב לשם נכרית פסול דהא להס"ד חטאת לשם חולין כשר ומרצה.

ונראה ד"ל עוד בזה דבדין לשמה יש'ב דינים נפרדים חדא דין בגוף הקרבן שיהא קרב לשמו, והב' דין בהעשי' של הגברא שיעשה הקרבן לשמה, ובמחשב לשם חולין הדין חלוק דלגבי הדין לשמה האמור בגוף הקרבן בזה נאמר הדין דקדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ואינו נעקר הלשמה מהקרבן, אבל לגבי העשיה של הגברא שפיר מהני הא דחוישב לשם חולין דעשייתו לא היה לשמה, וע"כ הוא דכשר ולא עלו דא"ז בכלל כאשר נדרת עשית דהא עשיתו לא היה לשמה, ולפי"ז שפיר פריך מגט דבגט הא ליכא דין בעשיה של הגברא שיהא לשמה, רק דין בהגט עצמו שיהא נכתב לשמה ובהא מקשי דכיון דבקרבנות כשר הרי דלא נעקר הלשמה מהקרבן א"כ בגט צריך להיות ג"כ כשר וא"ש.

פניני הדרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

בדין קרבן ששחט לשם חולין וחידוש בבן פקועה

א. בדף ג' מבואר שחטאת ששחטה לשם חולין כשירה, דקדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים, ולקמן סוף מ"ו ב' מבואר שלא עלו לבעלים לשם חובה.

כתב המשך חכמה (שמות י"ב כ"ז) שהוא דין דווקא בשחיטה, ששחיטה שייכת בחולין ולכן פוסלת, אבל בזריקה לשם חולין שהוא פטומי מילי עולה לבעלים לשם חובה (וכן האריך בפ"ו מפסולי המוקדשין).

ב. לפי זה חידש שבפסח מצרים שעדיין לא נצטוו על השחיטה, א"כ השחיטה כמו זריקה שמחשבת חולין היא פטומי מילי, ולכן אם היו שוחטים לשם חולין היו יוצאים יד"ח (עין עוד בזה בהערה דף ח).

ג. לפי דבריו של דונן נפק"מ מלדורות בולד בן פקועה, שאף בשחט לשם חולין יצא, כיון שבחולין פטור משחיטה. דהנה דנו האחרונים בשיטת רש"י חולין ע"ד ב' שאין חיסרון בשחיטת קרבן בן פקועה אלא פסול משום יוצא דופן. דלפי זה בולד בן פקועה אובולד משחטה מפרכסת שדינה כחיה, שמחד הוא כשוחט ומאידך אינו יוצא דופן, ויהיה כשר לקרבן.

ד. אך מדברי החזו"א מוכח שס"ל שמחשבת חולין פוסלת בכל העבודות, ולא ס"ל לחידוש האו"ש (זבחים כ' (ב) ס"ק י"ב ד"ה וגם, מוכיח שפסול מתעסק הוא בכל עבודות דאלי"כ לא נוכל ללמוד למחשבת חולין).

(בעניין בן פקועה לקרבן, עיין תורת חיים שם, חידושי הגרי"ז כבורות י"ב א' ואבי עזרי פ"ב מביכורים ה"ט).

הלכות הדרף

הרה"ג רפאל סויד שליט"א

גא, יש לדון בשאר הקרבנות, שחשב לשם חולין, האם בכה"ג הקרבן כשר ומרצה, או שנאמר שג"כ כשר ואינו מרצה, ויש מהאחרונים (טהרת הקודש לקמן י"א, שו"ת צפנת פענח בדעת הרמב"ם, חידושי הגרי"ז לעיל ב,א בתו"ה לשם, אבן האזל פ"ד מהל' מעשה הקרבנות ה"ז) שכתבו דבכה"ג הקרבן כשר ומרצה, משום דדוקא בחטאת שמצינו בה חומרא לענין לשמה, אמרי' דאינה מרצה, משא"כ בשאר הקרבנות, דדווקא אם הייתה מחשבה פוסלת, הקרבן אינו מרצה, אולם בתוס' רעק"א [אות ט], ובקורן אורה בפתיחה, נקטו שאף בשאר הקרבנות אם כיון לשם חולין אינו מרצה, ויש שהביאו ראיה מדברי הרמב"ם שהקרבן כשר ומרצה, משום שדברי אביי לא נאמרו אלא בחטאת ולא בשאר קרבנות, שהלא קי"ל שכשם ששינוי קודש אינו פוסל אלא לשם קודש אחר ולא לשם חולין, ה"ה לשינוי בעלים שאינו פוסל אלא לשם מי שמחויב קרבן כמותו, וכתב הרמב"ם [פ"ו מהל' פסולי המוקדשין ה"ח] גם לענין זה כמו שכתב בשוחט חטאת לשם חולין שאם שחטה לשם אדם אחר שאינו מחויב כפרה כמותו, אף שהיא כשירה מכל מקום אינה עולה לשם חובה, ובהלכה י"ד כתב שאם שחט עולה לשם מי שאינו מחויב קרבן כלל לא עלתה לבעלים לשם חובה, ואי"ז כשוחט חטאת למי שאינו מחויב בה שאינה נפסלת, משום שאין לך אדם מישראל שלא יתחייב כפרת עולה על ביטול מצות עשה, ומשמע מדברי הרמב"ם שלולא טעם זה, לא היה מרצה, שלגבי חטאת ששחטה לשם מי שאינו מחויב בה, כתב הרמב"ם שהיא כשירה ואינה עולה לשם חובה, בהרכח חלוק דין החטאת משאר הקרבנות, ודווקא בזה התחדש דאף לשם דבר שאינו מינו לא עולה לשם חובה, וא"כ ה"ה לשם חולין, שדווקא חטאת אינה עולה לשם חובה ולא שאר הקרבנות, ויש שדחו ראיה זו, ראה באבי עזרי [שם ה"ד].

מושגים בקדשים

פְּנֵיַת לְשֵׁמָה וְכֹנֶת שְׁלֵא לְשֵׁמָה

פְּאֶשֶׁר עוֹבְדִים אֶת עֲבוֹדוֹת הַקְּרָבָנוֹת, יֵשׁ לְכַנּוֹן שְׂעִיפָהּ הַקְּרָבָן לְשֵׁם פְּמָה וְכִמְה דְּבָרִים. וְכַגּוֹן, יֵשׁ לְכַנּוֹן לְשֵׁם 'שֵׁם הַקְּרָבָן'. לְמַשָּׁל, אִם הוּא קְרָבָן עוֹלָה צְרִיף לְכַנּוֹן 'לְשֵׁם עוֹלָה'. כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לְכַנּוֹן שְׂעִיפָהּ הַקְּרָבָן 'לְשֵׁם בְּעָלָיו'.

אִם שְׂנֵהּ הָעוֹבֵד וְחָשַׁב לְשֵׁם קְרָבָן אַחַר אוֹ לְשֵׁם בְּעָלִים אַחַר, עֵבֶר הָעוֹבֵד עַל אֶסוּר. וְהוּא גַם גּוֹרֵם שְׂעִיפָהּ פְּסוּל בְּקְרָבָן. בְּקְרָבָן פֶּסַח וּבְקְרָבָן חֲטָאֵת, הַקְּרָבָן נִפְסָל לְגַמְרִי. וְאֵלּוּ בְּשָׂאֵר הַקְּרָבָנוֹת, הַקְּרָבָן אֲמָנָם כְּשֵׁר, אֲבָל אֵין בְּעָלָיו יוֹצְאִים בוֹ יְדֵי חוֹבָה וְעִלְיָהּ לְהֵבִיא קְרָבָן אַחַר.

הַרְמַבְּ"ם פֶּסֶק שְׂאֵם שְׂנֵהּ הַכֹּהֵן בְּמִזִּיד אֶת פְּנֵיַת הַקְּרָבָן, יִהְיֶה חֵיב הַכֹּהֵן לְשַׁלֵּם לְבַעַל הַקְּרָבָן עַל הַנְּזָק שֶׁגָּרַם לוֹ. עוֹד פֶּסֶק הַרְמַבְּ"ם, שְׂאֵם טְעָה וְחָשַׁב שְׂחוֹשֵׁב מִחֻשְׁבָּה נְכוֹנָה, אֵין הַקְּרָבָן מִתְקַלְקֵל בְּמַחֲשַׁבֶּת פְּסוּל.

מראה כהן

ג. 'שחטה לשם חולין כשרה'.

אם חשב בקרבן חטאת לשם קרבן אחר - פסולה, אבל אם חשב לשם חולין - מחשבת חולין אינה נתפסת בקרבן לעקור את שמו הראשון והקרבן כשר.

ג. 'חטאת ששחטה לשם עולה פסולה'.

חטאת שונה משאר הקרבנות, ואם עשה אחת מהעבודות לשם קרבן אחר - הקרבן פסול לגמרי.

מסכת זבחים דף ד

עיוני הרף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

בענין חיוב אחריות בנדר

דף ד"ע"ב ר"ש אומר את שעליו חייב באחריותו, ונתקשה בזה מרן הגרי"ז ל"ל ילפוטא דהאומר עלי חייב אחריותו והא פשוט הוא דכ"ז שלא הקריב לא קיים נדרו וממילא מחויב להביא אחר, ות"י בזה מרן הגרי"ז דבהילפותא דאת שעליו חייב באחריותו נתחדש דאיכא חיוב אחריות על הקרבן מלבד חובת הנדר.

והנה בחולין דף קל"ט נחלקו ר"י ור"ל אם באומר הרי עלי לבדה"ב ואבד אם חייב באחריותו ומקשי לר"י דבאומר הרי עלי לבדה"ב אינו חייב באחריות דמ"ש מהאומר הרי עלי קרבן דחייב באחריות, ומשני הנ"מ קדשי מזבח דמחוסר הקרבה, וברש"י כתב דכי אמר עלי הכי קאמר להביאו לעזרה, אבל בדה"ב גמרו בהפרשתו, ומשמע ברש"י דחיוב אחריות בקדשים הוא מחמת עיקר משמעות הנדר ולא דין חיוב אחריות מגז"כ, וצ"ע דהא בגמ' יליף לחיוב אחריות מקרא דאת שעליו חייב באחריותו, והנראה בד' רש"י דהא דקאמר דכיון דאמר עלי כמאן דטעין אכתפיה הוא דין בעיקר מעשה הנדר ולא דין חיוב אחריות מחודש וצ"ע.

האמנם דבעיקר ד' רש"י צ"ע דהכא מבואר דמקרא דונרצה לו לכפר עליו דהחיוב אחריות הוא עד הכפרה ולא סגי בהבאתו לעזרה וברש"י בחולין נראה דהנדר הוא מתקיים בהבאתו לעזרה, ועוד צ"ע דהא להדיא מבואר דאם הקריב שלא לשמו צריך להביא אחר לחובתו וכבר הקשו כן האחרונים.

ונראה בד' רש"י דבקדשי מזבח תרתי איתנייהו חדא עיקר חובת הבאה דזה נכלל בעיקר הנדר וזה נפטר כשמביאו לבית הבחירה, ועוד נתחדש דאם מת אח"כ ולא הקריבו חייב באחריות, והה"נ אם הקריבו של"ש הוי כמת וחל דין חיוב אחריות להביא אחר, ואשר לפי"ז ניחא דרש"י ס"ל דהא דבגמ' בחולין מחלק בין קדשי מזבח לקדשי בה"ב הוא בעיקר חובת נדרו דבקדשי מזבח נכלל בעיקר מעשה הנדר להביאו לעזרה וגם בעודו קיים דינו דמטפל בהבאתו לבית הבחירה, אבל הא מיהא איכא עוד דין חיוב אחריות דאם מת מחויב להביא אחר והוא מקרא דונרצה לו לכפר עליו וא"ש.

פניני הרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

המקבל והזורק שלא לשמה אם יש לו תקנה

א. יש לדון במקבל שלא לשמה אם יכול לחזור ולקבל, שלגבי פסולים אחרים מבואר בריש דף ל"ב א' שחזור ומקבל. עוד יש לדון בקיבל שני מזוקים שכשר ויכול לזרוק אחת מזה ואחת מזה (ל"ד ב) וחשב בקבלה שניה שלא לשמה אם פסל את המזרק הראשון. עוד יש לדון בב' האופנים בזוק הדם אם יכול לחזור ולזרוק בכשרות.

ב. הגרי"ז בפ"ד ממעשה הקרבנות הל"א ד"ה והנראה, כתב ע"פ יסודו הידוע, שפסול שלא לשמה הוא פסול מחשבה שפוסל את כל הקרבן וא"כ לא שייך לחזור ולקבל. אך לשיטת האחרונים שס"ל שהוא רק חסרון הכשר בעבודה א"כ מהני לחזור ולקבל (וכן נראה בבאור הלכה ס"ת"ס ממה שהוצרך לחלק בלשמה דמצה).

ג. בתוספתא פ"ג הל"ד נראה שכלל כל ד' האופנים, שקיבל וזרק בשאר פסולים אף יכול לחזור ולקבל שוב, אבל במחשבה פוסלת פוסל אף דם שבמזרק אחר. אלא שהגרי"א בהגהותיו פירשה בחוץ לזמנו וחוץ למקומו (לאפוקי מההלכות הקודמות שמייירי בשאר פסולים).

הלכות הרף

הרה"ג רפאל סויד שליט"א

ד. אגדר פסול אשה לעבודה - יש לעיין האם פסול אשה הוא פסול עצמי, או שהוא כלול בפסול זר, ולכא' מדברי הגמ' הכא שכתבה דפסול בזר ואשה, משמע שהם שני פסולים נפרדים, ובשטמ"ק מחק את המילה ואשה, וראה בשיעורי זבחם מהגרי"ד [עמ' מה], ובשיעורי הגרב"ד פוברסקי שליט"א [אות מא] שכתבו לבאר שאשה הוא פסול נפרד, ונפק"מ שאף בבמה שזר כשר להקרבה, אשה פסולה, וע"י במשנה למלך [פ"א מהל' קרבן פסח ה"ג ד"ה דתנן] שהסתפק האם כשרה לעבוד בבמה, והביא מהמהרי"ט [קידושין לו, א] שהוכיח מתוס' [שם] שאשה כשרה לעבוד בבמה, אולם יש שהוכיחו מדברי הירושלמי [מגילה פ"א ה"א] שאשה פסולה לעבוד בבמה, וא"כ מוכח שהוא פסול נפרד, והמקור ברוך הוכיח מהתוספתא [זבחים פי"ג ה"ה] שהכל כשרים בבמה וכו' עבדים משוחררים, והיינו רק לאחר שהשתחררו, שבזמן שהם עבדים, הם כנשים שפסולות לעבודה, אולם בתורת כהנים [אחרי, פרשה ט' ה"ז] מבו' שאשה כשרה בבמה, יעו"ש.

מושגי הרף

עבודות הקרבן

עבודות הקרבן מתחלקות לשתי מחלקות: עבודות הדם ועבודות האמורים [חלק הפשר הנקטר על גבי המזבח].

עקר הקרבן הוא, עבודות הדם שלו, ורק הן מעכבות בכשרות הקרבן. ועל פן קרבן שלא הקטרו אמוריו, - כשר. אבל אלו לא עבדו את עבודות הדם כפי הדין - לעתים יפסל הקרבן.

עבודות הדם ארבעה הן: שחיטה, קבלת הדם בכלי שרת, הולכת הדם למזבח וזריקת הדם על המזבח.

שחיטת הקרבן כשרה אף על ידי זר, ואלו שאר העבודות נעשות אך ורק על ידי הכהנים. בכל אחת מאלו העבודות, מקלקלת מחשבת שנוי השם. לעמת זאת, מחשבת שנוי בעלים אינה פוסלת אלא אם כן חשב על זריקת הדם.

מראה כהן

ד. 'מגולן דבעינן זביחה לשמה... קבלה... הולכה... זריקה...'

לומדים מהפסוקים שמצוה לכתחילה לחשוב לשם הקרבן בארבעת העבודות: שחיטה קבלה הולכה זריקה [אמנם בדיעבד אם לא חשב כלום, הקרבן כשר ועולה לבעלים לחובתו].

עיוני הדף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

בענין האשה שהביאה חטאתה ומתה

דף ה' גמ' האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה וכ"פ הרמב"ם בפ"א מהלכות מחו"כ ה"ג, והנה בחי' הרשב"א בקדושין דף י"ג כתב דדוקא בהקריבה חטאתה ומתה הוא דיביאו יורשין עולתה אבל אם לא הביאה חטאתה לא יביאו יורשין עולתה גם אם כבר הופרש עולתה, דחטאת קודמת לעולה וכל דלא הביאה החטאת לא חל עלה חובת עולה, ומבואר ברשב"א דדינא דחטאת קודמת לעולה א"ז רק דין קדימה במעשה ההקריבה גרידא אלא דהוא דין ג"כ בעיקר חלות החיוב דאינו מתחייב בהקריבת העולה קודם החטאת, וע"כ גם במתה דא"י להקריב החטאת לא חל חובת עולה, ושמעתי להקשות בזה מהא דתנן במעילה דף י' המפריש מעות לנזירותו ומת דמי חטאת לכולים המלח לא נהנין ולא מועלין דמי עולה יביאו עולה, והרי בנזיר דף מ"ה איפלגו תנאי אי חטאת נזיר קודמת לעולה וד' ר"א שהחטאת קודמת וכ"פ הרמב"ם בפ"ח מהלכות נזירות ה"ב, וקשה מ"ש מילדת דאם לא הקריבה חטאתה אין מביאה העולה והא בתרויהו איכא דינא דחטאת קודמת לעולה וצ"ע.

ונראה דל"ל בזה דחלוק הוא קרבנות נזירות שקרבין לאח"מ מקרבנות יולדת, דקרבנות נזירות הקרבנות הוו מכלל קיום הנזירות וע"כ כל שמת שוב ליכא בהקרבנות קיום דין בהנזירות כיון דליתא עוד נזיר ונמצא דהעולה קרבה בתורת נדבה בעלמא וממילא דליכא בזה סדר דחטאת קודמת לעולה, משא"כ בקרבנות יולדת הרי גם לאח"מ נשאר חובת קרבן וכדחזינן דלמ"ד שיעבודא דאורייתא איכא נמי שיעבוד נכסים להך חיובא, וכיון דדינו ליקרב בתורת עולת יולדת איכא ביה דינא דחטאת קודמת לעולה וע"כ אם לא הקריבה חטאתה מחיים אין העולה קרבה וא"ש.

פניני הדף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

בדין תודה הבאה להוסיף על גבולות ירושלים

א. בגמ' מבואר שאין תודה בציבור, וכתב תוס' שאף אי אפשר להביא תודה בנדבת ציבור ולכן אין תודה בציבור כלל. הגרמ"מ אפשטיין כתב על גליון הגמרא שלו, יש להקשות שמבואר בשבועות רפ"ב שכשמוסיפים על ירושלים מביאים שתי תודות ובית דין מקיפים עמם את העיר, א"כ מצינו תודה בציבור. ב. ביישוב הקושיא כתב הגר"ח קניבסקי בדרך חכמה בביאור ההלכה פ"ו מבית הבחירה הל' י"ב פירש שהיו לוקחים לחמי תודה מתודת יחיד. הגר"ד סולוביצ'ק וכן אחיו הגרמ"ד פירשו ברמב"ם שב"ד מביאים תודות היינו שהם תודות של בית דין ולא של הציבור (ולקרבן המוטל על כל הב"ד כאחד אין גדר ציבור אלא גדר שותפין כמוכח סוגיא דסוף פ"ק דהרורות עין ו' א' רד"ה מת אחד). ג. אלא שעדיין קשה שהשיטמ"ק (ערכין י"א ב' אות ו') כתב בשם ר"י, שיש תודה הבאה חובה וטעונה שירה והיא התודה הבאה כשמוסיפין על העיר והעזרות, דקדק המנח"א (עמ' ע"ד) שהשיר שעם התודות הוא מדין שירה על הקרבן. וא"כ כיון שאין שירה אלא בקרבן ציבור מוכח שס"ל שהתודות הן קרבן ציבור, וצ"ע. ד. יש ליישב דהנהגה בהוספה על העיר והעזרות כל ישראל מקיפים עימם, וי"ל שכיון דאתי בכינופיא הוי כקרבן ציבור וטעון שירה, כדמצינו לגבי פסח וחגיגה, ולעולם הוי קרבן יחיד. (כינופיא, יומא נ"א א', פסחים ע' ב', ע"ז ב' ורשי לקמן י"ג א' ד"ה אשם נמי כעין זה כתב האדר"ת בהגהות זה שבא בסוף תוס' הרשב"א משאנן פסחים ס"ד, לבאר שיש שירה בקרבן פסח, ועיין היטב שהרשב"א דימה את הנדונים).

תורת הקדשים

הלכות מס' זבחים ממרן החפ"ז חיים

(דף ב) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. והוא הדין אם שינה בשאר עבודות הדם, דהיינו קבלה והולכה וזריקה. ופסח וחטאת פסולים אף דיעבד, הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן. אותן הזבחים שנזבחו שלא לשמן, אף דלא עלו לשם חובה, מכל מקום עומדין בקדושתן ואסור להשלים שאר עבודות לעשות שלא לשמה. כל זה דוקא אם אמר שלא לשמן, הא סתמא עלו נמי לבעלים לשם חובה, דסתמא כלשמה דמי. (דף ד) ובכל זה אין נפק"מ בין שינוי קודש בין שינוי בעלים, דכשם שמצוה לעשות העבודות לשם מה שהוקדש כן מצוה לעשות העבודות לשם מי שהקדיש, ואם לא עשה כן לא עלה לשם חובה. אך יש נפק"מ ביניהם, דשינוי קודש השייך בכל ארבע עבודות שייך בכל אחד מהן גופא, כגון בזביחה שזבח שלא לשמה וכן בכולם, לאפוקי לענין שינוי בעלים לא שייך בכולם כי אם כשהפגם הוא בזריקה כגון שזובח או מקבל או מוליך על מנת לזרוק שלא לשם בעליו, לאפוקי כשזובח שלא לשם בעליו או מקבל או מוליך כשר, ויש חולקין בזה. עוד יש נפק"מ, דשינוי קודש ישנו בקרבן צבור כביחיד, משא"כ שינוי בעלים.

מושגי הדף

קִרְבָּנוֹת חוֹבָה וְקִרְבָּנוֹת נְדָבָה

יֵשׁ קִרְבָּנוֹת שְׂאֵדָם מִקְיָב לְהִבְיָא אוֹתָם, וְיֵשׁ קִרְבָּנוֹת שְׂבִיכְלָתוֹ לְהִבְיָאָם מִנְדָּבָת לְבוֹ. קִרְבָּנוֹת חֲטָאת וְאֶשֶׁם, אֵינָם בְּאִים אֶלָּא בְּאֶפְנִים שֶׁהַתּוֹרָה חִיְבָה לְהִבְיָאָם. לְעִמַּת זֹאת קִרְבָּנוֹת עוֹלָה וְשְׂלָמִים, לְעִתִּים הֵם בְּאִים בְּנְדָבָה, וּלְעִתִּים הֵם בְּאִים בְּקִרְבָּן חוֹבָה'. לְמַשָּׁל, הַתּוֹרָה חִיְבָה אֶת הַיּוֹלְדֵת לְהִבְיָא שְׁנֵי קִרְבָּנוֹת, עוֹלָה וְחֲטָאת. אִם הִיא 'עֹשִׂיָה', הִיא צְרִיכָה לְהִבְיָא עוֹף לְחֲטָאת וְכֶבֶשׂ לְעוֹלָה. וְאִם אֵין יָדָה מְשַׁגֵּת לָכֶּה, הִיא מְבִיָּאָה שְׁנֵי עוֹפוֹת, אֶחָד לְעוֹלָה וְאֶחָד לְחֲטָאת. קִרְבָּנוֹת שְׂאִינָם בְּאִים אֶלָּא בְּחוֹבָה, כְּחֲטָאת וְאֶשֶׁם, אִם מְתוּ בְּעִלְי הַקִּרְבָּן, אֲזִי אֵין מְקַרְבִּים אוֹתָם כְּפִי שְׁהֵם. אֶבֶל קִרְבָּנוֹת שְׂבָאִים גַּם בְּנְדָבָה, אֲזִי גַם בְּאֶפְנִי שֶׁהַפְּרִישוּם לְחוֹבָה, כְּמוֹ 'עוֹלֵת יוֹלְדָת', מְקַרְבִּים אוֹתָם גַּם לְאַחַר מִיתַת הַבְּעִלִּים.

מראה כהן

ה: 'אשם שניתק לרעה ושחטו סתם כשר'. קרבן אשם שמתו בעליו או נתכפרו בקרבן אחר, דינו שירעה עד שיפול בו מום ופודים וקונים בכסף עולה. אם אחרי שבית דין אמרו לו לרעות שחט אותו במקדש בסתם, כשר לעולה כיון שכך דינו.

ה: 'האשה שהביאה חטאתה ומתה, יביאו יורשין עולתה'. יולדת מביאה עוף לחטאת וכבש לעולה (ועניה מביאה ב' עופות). אם הביאה את החטאת ומתה, אפשר להביא את העולה, אפילו שלאחר מיתתה אינה מתכפרת בקרבן.

מסכת זבחים דף ו

עיוני הרף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

בענין כפרת חטאת ועולה בחטא דלאחר הפרשה

דף ו' גמ' איבעיא להו אעשה דלאחר הפרשה מכפרא או לא מכפרא מי אמרינן מידי אחטאת מה חטאת דקודם הפרשה אין דלאחר הפרשה לא אף הכי נמי דקודם הפרשה אין לאחר הפרשה לא וברש"י כתב אחטאת דלא מכפרא אלא שגגת כרת דקודם הפרשה דכתיב או הודע אלוי חטאתו, וד' הגמ' צ"ב דהיאך ילפינן מחטאת דאינו מכפר על חטא דלאחר הפרשה והא בחטאת כל שמפריש קודם שחטא לא חלה הפרשתו כלל כדאיתא בנדרים דף ו' דא"א להפריש חטאת בלא חטא דאין חטאת באה נדבה, אבל בעולה דחלה הפרשתו מנ"ל דאיכא דין בההקדמה דאינו מכפר על חטא דלאחר הפרשה. ומה שהביא רש"י מקרא דאו הודע ג"כ צ"ע דהא בקרא דאו הודע נאמר רק החיוב תלי בהדיעה אבל היאך ילפינן מזה דקרנן אינו מכפר על חטא דלאחר הפרשה ושמעתי ממו"ר הגר"י הלוי שליט"א בשם הגר"ד שהקשה כן.

ונראה לענ"ד ד"ל בזה דהנה בשבת דף ע"א שו"ט באכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע על הראשון וחזר ונודע על השני אם חייב שתיים ידיעות מחלקות או דחייב רק אחת, ומבואר שם דגם למ"ד דאין ידיעות מחלקות אבל הא מיהא הפרשות מחלקות ואם הפריש על הזית הראשון קודם שנודע לו מהשני ואח"כ נודע לו על השני צריך להביא אחר, והנה בגוונא הנ"ל כד דיינינן מחמת עצם המחייב הרי כיון דב' הזתים אכל בהעלם א' שפיר יכול להתכפר על שניהם בקרבן אחד, ורק דכיון דלא נודע לו על השני עד שהפריש על הראשון הוי דינא דצריך להביא אחר על השני כיון דלא חלה ההפרשה של הקרבן על הכזית השני, ולפי"ז הרי ניחא דהיינו דמיייתי בסוגיין דכמו דבחטאת אינו מכפר על חטא שנודע לו לאחר הפרשה כיון דלא חלה ההפרשה ע"ז ה"נ לגבי עולה אינו מכפר על חטא דלאחר הפרשה.

פניני הרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

דף ו ע"א - שלא לשמה מכח לשמה קאתי בעבד שלא לשמה אם מכאן ואילך חייב לכוון לשמה להדיא

א. בריש המסכת מבואר שהשוחט שלא לשמה חייב להמשיך לעבוד לשמה. בליקוטי הלכות (ב"ד"ה ואסור לשנויי) הוסיף, שאם עבד שלא לשמה אסור לעשות את שאר העבודות בסתמא אלא בהדיא לשמן, דאם יעשה בסתמא הלא ידוע דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, וכן דקדק מהרמב"ם פט"ו מפסולי המוקדשין ה"ג.

ב. בשפת אמת ריש המסכת, דן לדקדק ברש"י שבשחט שלא לשמה אם חזר הבעלים והביא קרבן שני לאותו השוחט צריך לכוון להדיא לשמה, אף שהוא קרבן אחר. המגיה בשפ"א ביאר שרש"י פסק כרב במנחות ט"ז א' שכל העושה על דעת הראשונה הוא עושה, ולא כהרמב"ם פט"ז מפסולי המוקדשין ה"ח שפסק כשמואל.

ג. אלא שלפ"ז סותרים פסקי הרמב"ם, ואפש"ל שאינו עושה על דעת הראשונה להיות מחשבת פסול, מ"מ כבר אין סתמא לשמה. אלא שתירוץ זה רק להסוברים ששלא לשמה הוא חסרון הכשר ולא שהוא מחשבת פסול. (במשנ"ב פסק שכל העושה ע"ד ראשונה הוא עושה, בביה"ל ה"ל ציצית ס' י"א ב' ד"ה וצריכין שזירה וס"ד א' ד"ה בלא כוונה).

תורת הקדשים

הלכות מס' זבחים ממרן החפ"ז חיים

עולה אחת די על כמה עשין שעבר מקודם ועשה תשובה עליהן. מיהו אם עבר עוד עשה לאחר הפרשה, מסתפק הגמרא אולי צריך להביא עוד עולה על זו, ואם עבר לאחר שנשחט בודאי צריך להביא אחרת. וחטאת בודאי לא מכפרא אלא על שגגת כרת דקודם הפרשה.

מושגי הרף

כפרת חטאת וכפרת עולה

אין מביאים קרבן חטאת, אלא על אחת מהעבירות שאמרה התורה שיש להביא עליהם חטאת. בדרך כלל, אלו הן עבירות שעל זדונם חייבים כרת, כחלול שבת או עבודה זרה וכיוצא בזה. אזי אם חטא בשוגג מביא חטאת לכפרתו.

אין חטאת מכפרת אלא על חטא אחד, ואינה מכפרת אלא אם הפריש אותה לחטאת אחר החטא. אם הפריש חטאת בלא חטא, לא חל על ההקמה שם חטאת כלל.

כמו כן קרבן אשם, אינו בא אלא באפנים שאמרה תורה להביא אשם, כגזיר שנטמא או מועל בקדשים ועוד. ואינו מכפר אלא אם הפריש אותו לאחר שהיה מחייב בו.

גם בקרבן עולה יש כפרה. והיא מכפרת על בטול מצות עשה או על לאו הנפק לעשה [שאין לוקים עליו], וכן מכפרת על הרהורי עברה. ויכול להביא קרבן עולה אחד על כמה וכמה חטאים מאלו. ויש ספק אם עולה מכפרת גם על חטאים שנעשו אחר שהפריש אותה [אבל ודאי שאינה מכפרת על חטאים שנעשו אחר השחיטה].

מראה כהן

ו: 'שעירי עצרת באין על טומאת מקדש וקדשיו.'

בחג השבועות מביאים שני שעירים לחטאת, אחד עם קרבנות המוספין, ואחד עם הקרבנות של שתי הלהם. השעיר השני מגיע לכפר על טומאה שקרתה אחרי שהקריבו את השעיר הראשון.

ו: 'והותר בשמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המיטהרה.'

בטהרת המצורע, הכהן ממלא בידו השמאלית שמן, ולוקח ממנה בידו הימנית שמן ונותן על אוזן המצורע ועל בוהן ידו ורגלו, ואת שאר השמן שופך על ראש המצורע.

מסכת זבחים דף ז

עיוני הדרף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

בענין שינוי בעלים

דף ז' ע"א תודה ששחטה לשם תודת חבירו רבה אמר כשרה ר"ח אמר פסולה, וברש"י כתב שהפסול הוא מדין שינוי קודש וה"ה בשוחט חטאת חלב לשם חטאת דם והה"נ דפליגי בשאר קרבנות עיי"ש, והנה הרמב"ם השמיט הדין לתודה ששחטה לשם תודת חבירו אם כשרה או פסולה ועמדו בזה המפרשים, ובס' זבח תודה להח"ח כתב דהרמב"ם מפרש פלוגתתם דרבה ור"ח בדין שינוי בעלים אם בכה"ג דשוחט תודה לשם תודת חבירו אם הוא שינוי בעלים, והרמב"ם פסק בזה כר"ח וכתב דזהו מקור הרמב"ם דפסולא דשינוי בעלים פוסל ג"כ בשחיטה שהוא משום דפסק כר"ח, אכן צ"ע דהנה בגמ' מקשי אהא דתני בברייתא דשלמים לשם תודה פסולה ומקשי אדתי שלמים לשם תודה ליתני תודה לשם תודה וכ"ש שלמים לשם תודה, ולפי שיטת הרמב"ם הא ב' דינים נפרדים ניהו דשלמים לשם תודה הפסול מדין שינוי קודש ותודה לשם תודה הפסול הוא מדין שינוי בעלים וצ"ע.

ונראה דהנה הרמב"ם בפט"ו מפסוה"מ כתב דכל הזבחים שנשחטו במחשבת שינוי השם כשרים אלא שלא עלו לשם חובה חוץ מחטאת ופסח דפסולים כיצד כגון ששחט עולה לשם שלמים וכו' וכן אם שחט עולת ראובן לשם שמעון הרי דכלל במחשבת שינוי השם שינוי קדש ושינוי בעלים, ונראה מזה דגם שינוי בעלים יסוד דינו הוא משום דכיון דחל שם הבעלים בהקרבן כששוחט לשם בעלים אחר הוי בכלל שינוי השם, וי"ל דס"ל להרמב"ם דזהו יסוד פלוגתתם של רבה ור"ח, דרבה ס"ל דמחשבת שינוי קדש ושינוי בעלים ב' דיני מחשבות ניהו דשינוי קדש הוא בזה דמשנה שם הקרבן ושינוי בעלים הוא בחושב ע"מ להתכפר בו אחר, אכן ר"ח ס"ל דתרווייהו יסוד דינם הוא מחמת דמשנה שם הקרבן ובדין שינוי בעלים נתחדש דגם זה נחשב שינוי בשם הקרבן והיינו דכללינהו בהדדי בהדי מחשבת שינוי השם, ואשר לפי"ז מבואר קו' הגמ' ליתני תודה לשם תודה וכ"ש שלמים לשם תודה דהא תרווייהו איכללו בדין שינוי השם וא"ש.

פניני הדרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

בדין קרבן פסח ששחטו לשם חולין

א. בגמ' מבואר שפסח ששחט שלא לשמה פסול, אלא שבדף ג' מבואר שחטאת ששחטה לשם חולין כשירה, ולקמן סוף מ"ו ב' מבואר שלא עלו לבעלים לשם חובה, ולכאורה הוא הדין לפסח ששוחט לשם חולין כשר אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה.
ב. הרמב"ם בפט"ו מפסוה"מ הלי"א מחדש שפסח ששחטו לשם חולין פסול, ביאר במשך חכמה (שמות י"ב כ"ז) שהרמב"ם דרש מלה' ובעין הדרשה לקמן ק"ח א'. וביאר ע"פ יסוד שחידש שבפסח לא שייך כשר אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, דכשהבעלים לא יוצאים הקרבן פסול, וכין שקדשים לשם חולין הדין שלא עלו לבעלים, בפסח הוא פסול. עוד כתב שרק שחיטה ששייכת בחולין פוסלת, אבל בזריקה לשם חולין שהוא פטומי מילי אף עולה לבעלים לשם חובה.
ג. לפי זה חידש שבפסח מצרים שעדיין לא נצטוו על שחיטת חולין, א"כ השחיטה כמו זריקה שמחשבת חולין היא פטומי מילי, ולכן אם היו שוחטים לשם חולין היו יוצאים יד"ח.
ד. עפ"ז ביאר שבפסח מצרים כתב לה' רק על האכילה, כיון שיכלו לחשב לשם חולין, ובציווי על פסח דורות כתב "ואמרתם זבח פסח הוא לה" שאף הזביחה צריכה להיות לשם הפסח.

תורת הקדשים

הלכות מס' זבחים ממרן החפץ חיים

תודה ששחטה לשם תודת חבירו, לא עלו לבעלים לשם חובה.
תודה ששחטה לשם שלמים, כשרה ועלתה לבעלים. שלמים לשם תודה, לא עלתה לבעלים לשם חובה, דתודה קרויה שלמים, ואין שלמים קרויים תודה.
עולה הבאה לאחר מיתה שהקריבה היורש, בשינוי קודש פסולה, בשינוי בעלים כשרה דאין בעלים לאחר מיתה.
עולה אינה באה לרצות אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה. ודוקא אחר שעשה תשובה וכבר נמחל לו, ובאה רק לדורון.
פסח וחטאת שעשה עבודותיהן שלא לשמן או שלא לשם בעליהן אפילו באחת מן העבודות פסולין, וכל מיני חטאת דין אחד להן לענין זה.
חטאת ששחטה לשם עולה פסולה, לשם חולין כשר ואינו מרצה. ודוקא לשם חולין אבל משום חולין דהיינו כסבור שהם חולין פסול, דמתעסק בקדשים פסול.
חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת פסולה משום שינוי בעלים, על מי שמחוייב עולה כשרה.
חטאת ששחטה על מי שאינו מחוייב כלום פסולה.

מושגי הדרף

קרבן תודה

קרבן תודה הוא סוג מְסִיִם שֶׁל קֶרְבַּן שְׁלָמִים, וְעַל כֵּן שְׁמוֹ הוּא 'שְׁלָמֵי תוֹדָה'.
קֶרְבַּן זֶה בָּא פְּאֵשׁ אֲרַע לְאָדָם וְסִמְלֵי הַמִּזְבֵּיחַ בְּתֵהֱלִים: עוֹבְרֵי יָמִים, הוֹלְכֵי מִדְּבָרִיּוֹת, הַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֱסוּרִים וְחוֹלָה שֶׁנִּתְרַפָּא. אִךְ מִבְּאֵר בְּגִמְרָא שְׁכַל אָדָם יָכוֹל לְהִתְנַדֵּב קֶרְבָּן זֶה.
יֵשׁ כַּמָּה שְׁנוּיִים בֵּין דִּינֵי קֶרְבַּן תוֹדָה לְדִינֵי קֶרְבַּן שְׁלָמִים:
שְׁלָמִים נֶאֱכָלִים לְשָׁנֵי יָמִים וְלִילָה אֶחָד [יּוֹם הַהֶקְרָבָה, הַלִּילָה שְׁאַחֲרָיו, וְעוֹד יוֹם אֶחָד].
וְאֵלּוּ קֶרְבַּן תוֹדָה נֶאֱכָל רַק לַיּוֹם וְלִילָה.
קֶרְבַּן תוֹדָה בָּא בְּיַחַד עִם 'לֶחְמֵי תוֹדָה'. כְּלוֹמֵר, צָרִיךְ לְהֵבִיא עִמּוֹ ד' מִיְנֵי לֶחְמִים: חֲלוֹת, רְקִיקִים וְרִבּוּכָה, וְכָל אֵלּוּ הֵם מִיְנֵי 'מִצָּה', וְכֵן מִבֵּיא 'חֲלוֹת לֶחֶם חֲמִי'. מִכָּל מִין וּמִין צָרִיךְ לְהֵבִיא עִשָּׂר חֲלוֹת, סָךְ הַכֹּל אֲרַבְעִים לֶחְמֵי תוֹדָה.

מראה בהן

ז: 'אמר רבא עולה דורון היא.'

מי שעבר על עשה ועשה תשובה והתכפר לו, הוא מביא את העולה כמו אדם שמביא מתנה כשבא להקביל את פני המלך אחרי שחטא לו.

ז. 'תודה ששחטה לשם תודת חבירו, רבה אמר כשרה רב חסדא אמר פסולה.'

ראובן שחט את קרבן התודה שלו, לשם קרבן תודה של שמעון, מחלוקת האם כשר או פסול.

מסכת זבחים דף ה

עיוני הרף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

בענין פסח שלא בזמנו שהקריבו לשם פסח

דף ח' ע"ב ת"ר פסח בזמנו וכו' ובשאר ימות השנה לשמו פסול ובתוס' כתבו דכל זה קודם הפסח אבל לאחר הפסח כשר דשלמים לשם פסח קשחיט, אכן שיטת רש"י בפסחים דף ס"ד ובחולין דף ל' דגם למ"ד לא בעי עקירה אם שחט לשם פסח פסול, ויש לבאר דס"ל לרש"י דגם למ"ד לא בעי עקירה הביאור הוא דסתמא קרב לשם שלמים והיינו עקירתו, אבל הא מיהא אם מקריבו להדיא לשם פסח אינו נעקר להיות שלמים, ויש להקשות על ש"י רש"י מהא דאיתא להלן דף י"א ב' דהפסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו ר"י מכשיר הרי דגם אם שחטו להדיא לשם פסח כשר דשלמים לשם פסח קשחיט.

אכן נראה דל"ק דיעוי' בפסחים דף ס"ב ב' בתוס' ד"ה ורבי יהושע מכשיר שכתבו דאע"ג דאיכא מ"ד פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה בעברה שנתו מודו כ"ע דהיינו עקירתו ושלמים לשם פסח קשחיט, והיינו דדוקא בעברה זמנו דבפסח ראוי לפסח ורק דאינו עומד להקרב פסח הוא דבעי עקירה, אבל עברה שנתו דבעצמותו א"ר לפסח ממילא נעקר ונעשה שלמים, ולפ"י ניהא ש"י רש"י דהא דאמרינן דנעקר רק בשעת הקרבנות הוא רק בעברה זמנו דבעצמותו ראוי לפסח וע"כ בזה אם הקריבו לשם פסח פסול, אבל בעברה שנתו דבעצמותו א"ר לפסח נעקר ונעשה שלמים גם קודם ההקרה ובוהו גם אם הקריבו להדיא לשם פסח כשר וא"ש.

פניני הרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

הערה לדף ח' - בדין ד' עבודות לשמה האם יש תקנה למקבל לשם חולין

א. בדף ג' מבואר שחטאת ששחטה לשם חולין כשירה, ובסוף מ"ו ב' מבואר שאינה מרצה וחייב חטאת אחרת, והחזו"א נקט שהוא הדין בכל ד' עבודות (לעיל הערה לדף ג').

ב. יש לחקור לשיטות ששלא לשמה הוא דין פסול, האם חטאת שקיבל זרק לשם חולין, הוא ככל פסול שלא לשמה, או עניין אחר. כמה מראשי הישיבות נקטו "שהקרבת עצמו בר ריצוי וכפרה וכקרבת חובה דעלמא, אלא שהוא דין בפנ"ע שאין לבעלים כפרה וריצוי בפועל כל ששחטו לשם חולין" (שיעורי הגרי"מ פיינשטיין אות א').

ג. עפ"ז יש לדון בחשב לשם חולין בקבלה ובזריקה האם יכול לחזור ולקבל ולזרוק, דל"ש הטעם שבהערה לדף ד'.

ה. הנה לקמן ל"ד ב' אמרינן לגבי פסול חוץ לזמנו וחוץ למקומו, דכיון דזריקה זו מרצה לפיגולו, עושה לדם שבצוואר בהמה שיריים הפסולים לזריקה. לכאורה ק"ו לנד"ד שעצם הקרבן כשר אלא שיש חסרון בריצוי, שהדם שבצוואר נעשה. דכל המבואר שהוא דין רק בפיגול הוא ביחס לזריקות פסולות ולא למעט קרבן כשר שאינו מכפר. אלא שפסול זה לא שייך בקיבל דם בב' מזרקים וחשב בקבלה שניה, ולכאורה יוכל לחזור ולזרוק.

תורת הקדשים

הלכות מס' זבחים ממרן החפ"ז חיים

פסח בזמנו, לשמו כשר, שלא לשמו פסול. ובשאר ימות השנה, לשמו פסול דבעינן בין הערבים דוקא, ואפילו אם לא כוון בהדיא לשמו גם כן פסול דמסתמא עומד לשם מה שהוקדש והרי שינה זמנו. ואם כוון בהדיא שלא לשמו, כשר, ושם שלמים עליה לכל מילי וטעון גם סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כשלמים, ואפילו שחטו לשם עולה או לשם אשם וחטאת וכהאי גוונא גם כן דין שלמים עליו.

מושגי הרף

מנחת נסקים

כְּשֶׁצִבּוּר או יְחִיד מְבִיאִים קֶרֶבֶן עוֹלָה או קֶרֶבֶן שְׁלָמִים, הֵם צָרִיכִים לְהִבְיֵא עִמָּם מִנְחַת נְסָכִים. עִם קֶרֶבְנֵי חֲטָאֵת וְאֲשָׁם אֵין מְבִיאִים מִנְחַת נְסָכִים, פֶּרֶט לְחֲטָאֵת וְאֲשָׁם שֶׁל מִצְרַע שְׁצָרִיכִים לְהִבְיֵא עִמָּם מִנְחַת נְסָכִים.

עִם קֶרֶבְנֵי עוֹף, אֵין מְבִיאִים מִנְחַת נְסָכִים.

מִנְחַת הַנְּסָכִים מְרַכֶּבֶת מִשְׁנֵי חֲלָקִים: א. מִנְחַת סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן, וְהִיא נִקְטָרֶת פְּלִיל. ב. יֵין, אוֹתוֹ מְנַסְּכִים לְתוֹךְ 'סִפֵּל' מִיָּחָד שְׁעוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ.

שְׁעוּרֵי הַסֶּלֶת, הַשֶּׁמֶן וְהַיֵּין מְשִׁתְּנִים בֵּין אֵם הַקֶּרֶבֶן הוּא פֶּר [שְׁמִנְתָּו וְנִסְכָּיו גְּדוּלִים], אֵיל זָכָר [שְׁעוּר קֶטָן יוֹתֵר] אוֹ רְחֵל, יֵצוּ וְכִבְשׁוּ [שְׁעוּר עוֹד יוֹתֵר קֶטָן].

כְּאֲשֶׁר הַנְּסָכִים הֵם שֶׁל קֶרֶבֶן צִבּוּר, אֵצִי מְשוֹרְרִים הַלְוִיִּים בְּעֵת נִסּוּךְ הַיֵּין.

כָּל אֵלוֹ, מְבִיאִים אוֹתָם יָחַד עִם הַקֶּרֶבֶן. אֶךְ הֵם כְּשָׂרִים גַּם אִם הִבְיֵאוּם בְּזִמְן אַחֵר, לְאַחַר הַבָּאֵת הַקֶּרֶבֶן. וּבְמִקְרָיִם מְסִיָּמִים אֲפֻשָׁר לְהִקְרִיבָם גַּם בְּלִילָה [אַף עַל פִּי שֶׁשְּׂאֵר הַקֶּרֶבְנֹת וְהַמִּנְחָנוֹת אֵינָם קוֹרְבִים בְּלִילָה].

מראה כהן

ח: 'ובשאר ימות השנה, לשמו פסול שלא לשמו כשר'.
אם שחט קרבן פסח בשאר השנה - לשמו פסול כיון שדינו להיקרב דוקא ב"ד בניסן, שלא לשמו כשר כיון שנעקר מלהיות קרבן פסח ונעשה קרבן שלמים.

ח: 'פסח בזמנו לשמו כשר, שלא לשמו פסול'.
אם שחט קרבן פסח בזמן הקרבת הקרבן שהוא י"ד ניסן לשם פסח - הקרבן כשר, אבל אם שחט אותו לשם קרבן אחר - הקרבן פסול (כמו חטאת שפסולה שלא לשמה).

עיוני הדף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

פסח שעברה שנתו

דף ט' ע"א לרבות פסח שעברה שנתה וכו' לכל מצות שלמים והנה בספר קה"י סימן י' נתקשה בהא דמבואר דפסח שעברה שנתו הוא עצמו קרב שלמים אע"ג דלא חזי לפסח דמאי שנא ממפריש נקבה לפסחו וזכר בן שתי שנים דתנן בפסחים דף צ"ח דתרעה והיא עצמה אינה קרבה שלמים, דכיון דנדה מהקרבת פסח אינו קרב שלמים וה"נ בעברה שנתו נדה מהקרבת פסח, ות' הקה"י עפ"י"מ דמבואר בפסחים דף צ"ח דהך דינא דמפריש נקבה לפסחו תרעה הוא משום דבע"ח נדחין, וע"כ כיון דנדה מהקרבת פסח אינו קרב שלמים, ואשר לפ"ז "ל דמתנן" דמפריש נקבה לפסחו קאי למ"ד בע"ח נדחין ומש"ה תרעה והברייתא דעברה שנתו יקרב שלמים קאי כמ"ד בע"ח אין נדחים עכ"ל.

אכן יל"ע בזה דהא בימא דף ס"ד מייית פלוגתא דרב ור' יוחנן אי בע"ח נדחין ולא מייית דמהך ברייתא דעברה שנתו קרב שלמים מוכרח דבע"ח אין נדחין [ועי' תוס' שם ב"ד] ויעוד דהרמב"ם פסק בפ"ד מהלכות ק"פ ה"ז דפסח שעברה שנתו יקרב שלמים ובמפריש נקבה לפסחו כתב בה"ד דרק דמיו יקרב שלמים.

ונראה ד"ל בזה עפ"י"מ שכתב בס' ח' מרן ר"ז הלוי במכתבים דחלוק הוא בעיקר דינו דין דחיו מעיקרא מדין נראה ונדה, דדין דחיו מעיקרא הוא דין דחיו בעיקר הקדושה דהוי קדושה דחווה, ודין דחיו של נראה ונדה הוא דין דחיו מהקרבה, ולפי"ז י"ל דדינם חלוק דדוקא בהפריש נקבה לפסחו דהוא דין בעיקר ההקדש דחל ביה דין קדושה דחווה לגבי הקרבת פסח הוא דהוי דינא דלא נשלם ביה דין הקרבת שלמים, אבל בעברה שנתו דהיה ראוי לפסח וחל ביה דין קדושה ליקרב בתורת פסח וכשעברה שנתו נדה מהקרבת פסח בזה הוי דינא דמדין חל ביה דין הקרבת שלמים וליכא ביה פסול דחיו כלל.

ויש להוסיף עוד בזה עפ"י"מ שאמר מרן הגרי"ז זצ"ל דמה דפסח שלב"ו הוא קרב שלמים אינו דין הקרבה אחריתי, אלא דהוא מדיני הפסח דכ"ה דין הקרבתו דשלא בזמנו קרב שלמים ממילא דפסח שעברה שנתו לא חל ביה דין דחיו כלל כיון דחיו לשלמים.

פניני הדף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

בדין מותר הפסח לפני הפסח

א. בסוגיא מבואר שמותר הפסח נעשה שלמים, היינו כשהפריש בהמה לפסחו ואבדה והפריש בהמה אחרת, ונמצאה הראשונה, מביא את המיותרת לשלמים. עוד מבואר שאף לפני הפסח יכול להקריב, אלא שצריך לעקרו להדיא לשם שלמים אך אם שחטו בסתמא פסול כדן פסח שלא בזמנו (עיין שיטמ"ק דף ב' אות ב').

ב. הנה דין מותרות נאמר בכמה מקומות, כגון שמותר האשם נעשה עולה, אך ייסד הגרי"ז שדין מותר הפסח לשלמים גדרו אחר משאר המותרות, ששאר המותרות גדרם שכשאינן צורך בקרבן עוקרים אותו לעניין אחר. אך קרבן פסח מלכתחילה מעורב בדין שלמים, ומעיקר גדר קדושתו עומד לאפשרות של שלמים, ואין קדושת השלמים עניין מחודש בקרבן.

ג. יש לעיין בדין מותר הפסח, אם יכול לכתחילה להקריבו לשם שלמים לפני הפסח, או שלכתחילה ימתין שיעבור זמן הפסח ויהיה מותר ממש. לשון רש"י במנחות "כגון שאבד קודם חצות והפריש אחר תחתיו ונמצא, דאם רצה לשוחטו קודם חצות קרב שלמים ואע"ג דעדיין חזי לפסח" משמע ששוחטו לשלמים לכתחילה, (מנחות פ"ג ב"ד לא עברה זמנו ולא שנתו).

ד. אלא שיש להסתפק בהפריש בהמה לפסחו ולא אבדה ואין כאן מותר אם יכול להקריבה לשלמים לכתחילה, כיון שדין השלמים הוא בעיקר הקרבן, ובחז"ל תמורה כתב בדרך אפשר "שבפסח מותר לשחטו לשם שלמים לכתחילה". (ס' ל"ה סק"י סוד"ה יש לעיין. עיין שער הקרבן על קרבן פסח פרק כ"א אות ג' הע' 7 שדן בזה והביא דעות חלוקות בזה).

תורת הקדשים

הלכות מס' זבחים ממרן החפ"ז חיים

אין חילוק בששחטו שלא לשמו בין שעבר זמן שחיתת הפסח או שלא עבר, ובין כשעבר שנתו או שלא עבר, ואפילו לא עבר לא זמנו ולא שנתו דחזי עדיין לפסח אם שחטו שלא לשמה כשר, ושם שלמים עליו לכל מילי.

פסח הבא מן הכשב אליתו קריבה עם האימורים, משא"כ כשבא מן העז.

צריך שישחוט החטאת לשם מה שהפרישה, ועל כן אם שחט חטאת חלב לשם חטאת דם וכהאי גוונא פסול.

חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דם וחטאת עבודה זרה, פסולה משום שינוי בעלים. על מי שמחוייב חטאת נזיר וחטאת מצורע, כשרה, דבעינן שיהיה חבירו מחוייב כפרה כמותו ואלו אין באין לכפרה. אבל אם שחטה על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו יש להחמיר.

אם שחט חטאת על מנת שיתכפר בה מת כשר, דאין כפרה למתים.

מושגי הדף

מחשבת פגול ומחשבת המקום

בתחלת הפסוק התבאר שמחשבות 'שנוי השם' או 'שנוי בעלים' מקלקלות בקרבן.

יש עוד שני סוגי מחשבות המקלקלות את הקרבן.

א. מחשבת פגול: אם חשב בעת אחת מארבעת עבודות ה' [שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה], שאחת מאכילות הקרבן [זריקת הדם, שהיא 'אכילת מזבח'; הקטרת אמורים, שגם היא 'אכילת מזבח'; או אכילת הבשר, שהיא 'אכילת אדם']; יהיו לאחר הזמן הראוי להם, אזי 'התפגל' הקרבן ונפסל [גם אם בסוף הפל נעשה בזמן הראוי]. ומי שיאכל ממנו, יהיה חיב פרת.

ב. מחשבת המקום: אם חשב בעת אחת מארבעת עבודות ה', שאחת מאכילות הקרבן [כנ"ל]; יהיו מחוץ למקום הראוי להם, נפסל הקרבן [גם אם בסוף הפל נעשה כדן]. אלא שקרבן שנפסל בפסול זה, אין על אכילתו חיוב פרת, אלא חיוב מלקות.

מראה בהן

ט: 'חטאת נזיר ומצורע עולות נינהו'.

נזיר (טהור) שגמר נזירותו מביא כבש לעולה כבש לחטאת ואיל לשלמים, ומצורע (עשיר) מביא לטהרתו כבש לאשם כבש לעולה וכבשה לחטאת. החטאות שלהם נחשבים כמו עולה כיון שאינם באים לכפרה על חטא [ולכן השוחט חטאת לשם חטאת נזיר או מצורע נחשב שלא לשמה].

ט. 'לרבות פסח שעברה שנתו... סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק'.

בקרבן פסח אין סמיכה, ולא מביאים מנחת נסכים, ולא עושים תנופה בחזה ושוק. אבל קרבן פסח שעברה שנה מלידתו ואינו ראוי לפסח, הוא נעשה קרבן שלמים וטעון סמיכה ונסכים ותנופה.

מסכת זבחים דף י

עיוני הרף

הגאון רבי יצחק דוד הלוי שכטר שליט"א

מחשבין מעבודה לעבודה

דף י' השוחט את הבהמה ע"מ לזרוק דמה לע"ז ולהקטיר חלבה לע"ז ר"ל אמר אסורה מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן פנים מפנים ר"ל אמר אין מחשבין מעבודה לעבודה ולא ילפינן חוץ מפנים וברש"י כתב בטעמא דר"ל דאין מחשבין מעבודה לעבודה משום דשאני פיגול דזהו עיקר המחשבה דמחשב על אכילת אדם או לאכילת מזבח וזריקה אכילת מזבח היא וה"ה אם חישוב על הקטרת החלב שאינה מן העבודות הילכך לא דמיא לשלא לשמו, ובביאור שיטת רבי יוחנן דמחשבין מעבודה לעבודה ביאר רבינו הגר"ח זצ"ל דמה שמועיל מחשבת פיגול על זריקה אינו מדין אכילת מזבח אלא מדין מחשבה על עבודת הזריקה, וע"כ ילפינן מינה דמחשבין מעבודה לעבודה. והנה הא דמועיל מחשבת פיגול על הקטרה בפשטות לכו"ע הוא מדין מחשבה על אכילת מזבח וכדכתיב בקרא לגבי פיגול ואם האכל יאכל ודרשינן מינה אחד אכילת אדם ואחד אכילת מזבח ויל"ע דהא לגבי דין מחשבין מעבודה לעבודה בתקובת ע"ז מבואר להדיא דפוסל בין שחיט ע"מ לזרוק דמה לע"ז ובין בחיט ע"מ להקטיר חלבה לע"ז דילפינן חוץ מפנים, וקשה הא בע"ז הפסול הוא רק בזה שעושה עבודה כעין פנים אבל מדין אכילה ליכא איסורא כלל וא"כ איך ילפינן מפיגול לאסור מחיט ע"מ להקטיר חלבה לע"ז וצ"ע.

ונראה ד"ל בזה הדנה יעוי' זבחים דף ל"א דאם חיטב על חצי כזית לאכול ועל חצי זית להקטיר תליא אם חיטב בלשון אכילה או בלשון הקטרה דאם חיטב בלשון אכילה מצטרף ואם חיטב בלשון הקטרה אינו מצטרף, דלשון אכילה לחוד ולשון הקטרה לחוד, והנה אם נאמר דמחשבת הקטרה הוא מדין אכילת מזבח צ"ב מאי נפק"מ באיזה לשון מחשב כיון דבאכילת מזבח מצטרפי אהדדי, ויש לבאר בזה דבמחשבת פיגול על הקטרה נאמרו ב' דינים חדא דין מחשבה על עבודת הקטרה למחר ושנית דין מחשבה מדין אכילת מזבח, דכמו דמהני מחשבה על אכילת אדם כך מהני מחשבה על אכילת מזבח בקרא דהאכל יאכל.

ואם כנים הדברים הרייש לבאר היטב הא דבתקובת ע"ז אסור גם בחיטב ע"מ להקטיר חלבה לע"ז דיליף חוץ מפנים דהוא משום דבמחשבת פיגול נמי הא דמהני מחשבה על הקטרה הוא מדין עבודת הקטרה, ושפיר יליף מיניה דין מחשבין מעבודה לעבודה בין על מחשבת זריקה ובין על מחשבת הקטרה.

פניני הרף

הרה"ג אהרן פוטולסקי שליט"א

בדין מחשבין מעבודה לעבודה

א. שיטת רבי יוחנן וכן הלכה שמחשבין מעבודה לעבודה, לכן השוחט לשמה אבל על מנת לזרוק שלא לשמה פסול הקרבן. נסתפקו האחרונים אם הוא פסול בשחיטה או פסול בזריקה, אם השחיטה פסולה כיון שחשב שלא לשמה אף שחשב כן על עבודה אחרת, או שהזריקה פסולה כיון שחשב עליה מחשבת פסול בשעת עבודה אף שהיא עבודה אחרת.

ב. לשון הרמב"ם "וזאת המחשבה שחשב בשעת השחיטה כאילו חשבה בשעת זריקה ולכך פסולה" (פ"ט מפסולי המוקדשין הל"י) ובח"י הגר"ח הלוי (פ"ב מקרבן פסח הל"ו) פירש שהוא פסול בזריקה, אך החזו"א בגליונות פירש באופן אחר.

ג. למדנו בדף ב' שהחושב שלא לשמה ולכן הקרבן לא עולה לבעלים לשם חובה, אסור לו לשנות בשאר עבודות והח"ח בליקוטי הלכות כתב שחייב לכוון בהן לשמה להדיא כיון שקלקל את הסתמא לשמה (עיין לעיל הערה לדף י). יש להסתפק לצד שהפסול הוא בזריקה אם צריך לכוון לשמה בזריקה או שלא יועיל כלום. הגר"א קוטלר דן לומר להיפך שמוותר לכוון להדיא שלא לשמה בזריקה כיון שממילא היא כבר נקבעה שלא לשמה (משנת רבי אהרן זבחים ס' ה' אות ד').

תורת הקדשים

הלכות מס' זבחים
ממון החפץ חיים

המחשבה מועלת מעבודה לעבודה. ועל כן אם חיטב בשעת שחיטת הפסח והחטאת על מנת לזרוק דמה שלא לשמה פסול, והוא הדין בשאר קרבנות לענין דלא עלו לשם חובה.

בס"ד יצא לאור

ספר תורת הקדשים ממון החפץ חיים

הלכות מסכת זבחים בלשון קל וקצר - כלשון מרן המחבר. מהדורה מנוקדת.

לפרטים ולתמונות ולקבלת הספר ניתן לפנות למייל 6183447@gmail.com

מושגי הרף

מקום נתינת הדמים במזבח

אין מקום נתינת הדם במזבח, שנה בכול הקרבנות.

כמעט כל קרבנות הבהמה, דמים נתן במחצית התחתונה של המזבח. מחצית המזבח מסמנת בסמון הנקרא 'חוט הסיקרא' - חוט בצבע אדם.

רק חטאת בהמה, דמה נתן בחציו העליון של המזבח [ויש תנא הסובר שהוא נתן בקרבנות המזבח למעלה ממש].

לעמית זאת, מקום נתינת דם קרבנות העוף הוא הפוך מקרבנות בהמה: עולת העוף דמה נתן למעלה, ואלו חטאת העוף דמה נתן למטה.

יש עוד חלוקים בצורת נתינת הדם ובמספר הנתינות ומקומם המדויק, ויתבארו בעזרת ה' במקום אחר.

מראה כהן

י: 'כל דמים שנכנסו להיכל לכפר פסולים'.

לדעת ר' עקיבא הדם של כל הקרבנות שנכנס להיכל - פסול, לדעת חכמים רק דם של חטאת, ולדעת רבי אליעזר גם דם של אשם. הלכה כחכמים.

י: 'שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה'.

אם בשעת השחיטה חשב לזרוק את הדם לשם קרבן אחר, מחלוקת ר' יוחנן ורש"י לקיש, וכן מחלוקת רב נחמן ורבה. להלכה פסולה.

מושגי הדף

עבודת הנרות

מצוה מן התורה להיטיב ולהדליק את המנורה במקדש. בבקר מטיבים את המנורה. כלומר, מוציאים את הפסלת שנסארה מהדלקת אמש, ומכינים אותה להדלקת היום. עבודה זו נעשית רק על ידי כהן. בבין הערבים מדליקים את נרות המנורה. יש אומרים שעבודה זו כשרה בזר. עבודה זו היא העבודה האחרונה מעבודות היום שנעשית במקדש. שיטת הרמב"ם שמדליקים את המנורה גם בעת הטבתה בבקר. צריך שיהיו נרות המנורה דלוקים כל הלילה, ונותנים בה שמן כפי הנצרך למדת לילות טבת הארפים. נר אחד מנרות המנורה - הקרוי 'נר מערב', צריך שידלק גם כל היום. וכשישך אל ראויים לגס, הנה די בשמן של הלילה כדי שידלק נר זה גם כל היום.

תורת הקדשים

הלכות מס' זבחים ממרן החפץ חיים

המחשבה מועלת מעבודה לעבודה. ועל כן אם חישב בשעת שחית הפסח והחטאת על מנת לזרוק דמה שלא לשמה פסול, והוא הדין בשאר קרבנות לענין דלא עלו לשם חובה.

מראה כהן

יא: 'הפסח ששחטו שחרית בי"ד שלא לשמו'.

קרבן פסח ששחט בזמנו (י"ד ניסן בין הערביים) שלא לשמו פסול, אבל שלא בזמנו כשר. אם נשחט בי"ד ניסן בבוקר, נחלקו תנאים האם כשר. וכן נחלקו הראשונים להלכה.

יא. 'מנחת חוטא שקמצה שלא לשמה פסולה'.

כהן שקמץ מנחה שמביאים על חטא [בקרוב עולה ויורד] לשם מנחה אחרת, המנחה פסולה (כמו חטאת שפסולה שלא לשמה).

מושגים כלליים בקרבנות

מאת הרה"ג רבי שמעון ארנטרוי שליט"א, כולל עבודת הקרבנות שע"י "תורת הקרבנות"

כנגד הפרוכת בלבד. וכן נותן באצבעו על ארבע קרנות של מזבח הזהב. וביום הכיפורים אף מזה ז' הזאות על גג המזבח הפנימי.

בפסח שופך הדם שפיכה אחת על קיר המזבח מעל היסוד. **בבכור ומעשר** י"א שדינם בשפיכה אחת וי"א בזריקה.

עבודת ההקטרה: בעולה מפשיט את כל העור ומנתח את האיברים. מדיח הכרס והקרביים ומעלה את כל האיברים למזבח. מולח האיברים ומקטיר אותן ע"ג האש. בשאר הקרבנות מוציא את האימורין שהם החלבים והכליות ויותרת הכבד וכן האליה בכבש, ומולח אותן ומקטיר על האש.

מחשבה לשמה בקרבן: לשם ששה דברים צריך הכהן לחשוב בשעת העבודה, לשם זבח דהיינו שם הקרבן עולה או חטאת וכו', לשם הבעלים, לשם אישים על מנת שיוקטר לגמרי, לשם ריח, לשם ניחוח, לשם ה'.

שלשה מחשבות פוסלות את הקרבן: מחשבת שינוי השם אם חשב לשם קרבן אחר או לשם בעלים אחר. מחשבת שינוי הזמן אם חשב שיאכל או יוקרב לאחר זמנו. מחשבת שינוי המקום אם חשב שיאכל או יוקרב חוץ למקומו.

האימורים, מליחה, הקטרה, וכן שפיכת שיירי הדם. **עבודת השחיטה**: קדשי קדשים בצפון העזרה, קדשים קלים בכל העזרה. שחיטה כשירה בזר. י"א שהסכין צריכה להיות כלי שרת. שוחט מעל אויר הכלי כדי שיתקבל הדם מיד לתוך הכלי.

עבודת הקבלה: כשרה רק בכהן ובבגדי כהונה, ואוחז המזרק בימינו ומקבל את כל הדם.

עבודת ההולכה: הכהן מוליך את הדם בימינו אל המזבח למקום הזריקה.

עבודת הזריקה: בעולה אשם ושלמים זורק שתי מתנות שהן ארבע, ומתחיל בקרן צפונית מזרחית וזורק הדם מהכלי על קרן המזבח כדי שיתפשט לצפון ולמזרח. אח"כ הולך לקרן מערבית דרומית וזורק את הדם על הקרן כדי שיתפשט לדרום ולמערב.

בחטאת נותן ארבע מתנות על ארבע קרנות מחצי המזבח ולמעלה, ועל כן עולה בכבש בצד ימין ופונה לסובב לקרן דרומית מזרחית, טובל אצבעו בדם שבכלי ונותן כנגד חודו של קרן. אח"כ פונה לקרן מזרחית צפונית ונותן הדם כאמור לעיל, וכן בשאר הקרבנות.

בחטאות הפנימיות שביום הכיפורים מזה באצבעו כנגד בין הבדים וכנגד הפרוכת, ושאר חטאות הפנימיות

ד' מיני קרבנות הן: עולה, חטאת, אשם ושלמים, ובכלל השלמים - תודה. ועוד יש ג' קרבנות יחיד: בכור מעשר ופסח.

בעלי החיים שמהן מקריבים קרבנות הם חמשה: בקר, כבשים, עיזים, תורים ובני יונה.

הקרבנות נחלקים לשתי חלוקות: קדשי קדשים - עולה חטאת ואשם וכן שלמי ציבור. קדשים קלים - שלמים תודה בכור מעשר ופסח.

החילוקים בין קדשי קדשים לקדשים קלים: לענין מקום השחיטה, קדשי קדשים נשחטין בצפון וקדשים קלים בכל העזרה. לענין זמן האכילה, קדשי קדשים נאכלין ליום ולילה וקדשים קלים רובן נאכלין לשני ימים ולילה אחד. לענין האוכלים, קדשי קדשים נאכלים רק לכהנים וקדשים קלים אף לזרים. לענין מקום האכילה, קדשי קדשים נאכלים רק בעזרה וקדשים קלים בכל ירושלים.

ארבע עבודות: יש ארבע עבודות המתירות את הקרבן שאם חסר אחת מהן הקרבן פסול. והם שחיטה, קבלת הדם, הולכת הדם, וזריקה.

יש עבודות נוספות שאינן מעכבות את הכשר הקרבן, כגון סמיכה, הפשט וניתוח, הדחת הקרביים, הוצאת

058-326-6017 תל אביב

קול דודי דופק פתחי לי תַּמְתִּי שַׁעְרֵי צִיּוֹן אֲשֶׁר אֶהְבֶּתִּי

(פיוט לתיקון חצות לרבי חיים הכהן מן ארם צובה זצלה"ה)

שַׁעְרֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי

לימוד סדר קדשים משתיק את הקטיגורים ומעמיד סניגורים על הלומד, מחזק את האמונה, מכפר עוונות ומקרב את הגאולה (החפץ חיים ע"פ חז"ל).

ביום שלישי כ"ג אלול מתחילים סדר קדשים בדף היומי זאת ההזדמנות שלך לקרב את הגאולה ולזכות לשנה טובה

שיעור דף היומי בסגנון ישיבתי

ביהכנ"ס "המרכזי"
גני איילון
רח' הרב אלישיב 5 לוד

מידי ערב
בשעה
21:30

נמסר על ידי
הרב אהרן פוטולסקי
שליט"א

מעריב בחדרים הסמוכים כל רבע שעה
לבירורים: 053-310-5680

ניתן לקבל למייל מודעה זו עם הוספת הפרטים והכתובת של שיעור דף היומי שלך לתלייה עצמית באזור מגוריך
ניתן לפנות למייל 6183442@gmail.com